

200. výročí narození Františka Palackého (1798–1876) Kulturní výročí UNESCO

V pátek dne 12. června 1998 v 10.00 hodin
se v aule Právnické fakulty Univerzity Palackého, tř. 17. listopadu 8,
uskuteční slavnostní zasedání

vědeckých rad Univerzity Palackého a Akademického senátu Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku
ke 200. výročí narození Františka Palackého.

Během tohoto zasedání

předá rektor Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku rektoru Univerzity Palackého v Olomouci
věrnou kopii rektorského žezla, jehož olomoucká univerzita užívala

od 16. století do začátku druhé poloviny 19. století.

Dále bude udělena Cena Františka Palackého prof. PhDr. Josefu Polišíenskému, DrSc.,

profesoru Univerzity Karlovy v Praze a Univerzity Palackého v Olomouci.

V programu vystoupí pěvecký sbor Univerzity Palackého NOTA BONA.

František Palacký

(narozen 14. června 1798 v Hodslavicích na Moravě, zemřel 26. května 1876 v Praze) pocházel z českobratrské rodiny; otec, evangelický učitel a prostonárodní spisovatel, vychoval syna přísně nábožensky. Po dvouleté návštěvě německé školy v Kunvaldě studoval František Palacký na evangelickém lyceu v Trenčíně a v Bratislavě, kde stykem se studenty různých národů a vzdělanou společností tamní, zejména Slovany, nabyl širokého rozhledu a společenského taktu. Vlivem četby Jungmannových prací stal se horlivým vlastencem. vzdal se úmyslu stát se knězem; byl vychovatelem a oddal se básnictví a vědě. První básnické pokusy Palackého zůstaly v rukopisech. Silně ho zaujala básnická a prozodická teorie i vydal se Safaříkem spis *Počátkové českého básnictví, obzvláště prozodie* (1818), v němž hájil prozodii časoměrnou proti prozodii přízvučné, zastávané starší generací buditelskou, a vztyčoval českému písemnictví vysoké cíle klasické. Upustiv od básnictví, věnoval se Palacký studiu estetiky a vydal řadu statí a článků v *Časopise českého muzea*; jeho *Přehled dějin krásovědy a její literatury* (v *Kroku* 1823) náleží k nejstarším pracím o vývoji estetiky. Na doporučení Dobrovského stal se „hraběcím archivářem“ (Sternberků) a později zemským historiografem. Za choť pojal dceru pražského advokáta a velkostatkáře Terezii Měchurovou. Jako výborný organizátor založil roku 1827 a po 11 let redigoval *Časopis českého muzea*, v němž uveřejnil řadu kritik a životopisných charakteristik. Z podnětu Palackého byla roku 1831 zřízena Matice česká. Jako tajemník České společnosti nauk zasloužil se o její počestění. Od roku 1841 byl jednatelem Výboru muzejního. Své drobné práce vědecké a politické články a projevy uložil do trojdílné-

ho Radhosta (1841–1843), německé do *Ge-denkblätter (Pamětní listy)*, 1874). Hlavní význam literární činnosti Palackého záleží v dějepisné a dějepisné, k nimž si osvojil za vedení Dobrovského rozsáhlé vědomosti z pomocných věd historických. Jako průpravu ke svému stěžejnímu dílu, *Dějinám národu českého v Čechách a v Moravě*, vydal Palacký dva spisy kritické, a to *Stárší letopisové čeští od roku 1378 do roku 1527* (1829) a *Würdigung der alten böhmischen Geschichtsschreiber (Ocenění starých českých dějepisců)*, dále díla vydavatelská *Archiv český* (1840–1846), *Literarische Reise nach Italien* (1838), pak *Popis Království českého* (1848) a řadu speciálních monografií. Palacký počal psáti

Dějiny německy roku 1832 a jejich I. díl, *Geschichte Böhmens*, vyšel roku 1836. České *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, přeložené z němčiny a rozšířené, počaly vycházet roku 1848; další svazky psal česky a do němčiny je dal překládati. Celkem vyšlo pět dílů (od nejstarší doby až do roku 1526). Kromě literární činnosti a národně organizačního úsilí zasahoval Palacký také do politického života roku 1848 a pak v letech 60. Jako politický spisovatel uveřejnil četné statí a články v *Pražských novinách*, *Národních novinách*, *Národních listech*, *Národě* aj.; delší spis, obsahující jádro politických názorů Palackého, jest *Idea státu rakouského* (1865). Souhrn spisů a řečí literárních, historických i politických (i přeložených z němčiny) *Drobné spisy Fr. Palackého* (1898) vydal jeho vnuk Bohuš Rieger. Za životní dílo dostalo se Palackému na sklonku života nejvyšších poct a uznání a vděčným českým lidem byl nazván „Otcem národa“.

Bohumil Vavroušek – Arne Novák,
Literární atlas československý I, Praha 1932

Z obsahu:

Zprávy, informace, oznámení . . . 2
200. výročí narození Františka Palackého 3–8
Z vědeckých pracovišť UP 8
Rozhovor: Sáhl jsem na dno své momentální historické erudice... 9
Právní poradna 9
Diskuse, názory, ohlasy 10

Zprávy, informace, oznámení

Děkan Pedagogické fakulty Univerzity Palackého vypisuje

konkurz

na obsazení místa vedoucího katedry pedagogiky s celoškolovou působností, anglického a německého jazyka, občanské výchovy, přírodopisu a pěstitelství, výtvarné výchovy, českého jazyka a literatury, střediska jazykové přípravy.

Konkurz na místa profesorů a docentů v oborech

- spec. pedagogika se zaměřením na logopedii,
- spec. pedagogika se zaměřením na psychologii,
- botanika,
- malba,
- religionistika,
- soc. filozofie a etika.

Konkurz na místa odborných asistentů, asistentů, lektorů v oborech

- dějiny literatury se zaměřením na literaturu XX. stol. a teorie literatury,
- výpočetní technika (informační technologie),
- výtvarná výchova se zaměřením na metodu výtvarné výchovy,
- sociologie,
- didaktika angličtiny a kultura a realie Velké Británie,
- současný anglický jazyk se spec. na morfologii a pro praktické jazykové cvičení,
- současný německý jazyk a praktická cvičení,
- praktická jazyková cvičení z němčiny.

Kvalifikační předpoklady:

VŠ vzdělání v příslušném oboru, pedagogická praxe, publikační činnost, u funkce vedoucího katedry schopnost řídit práci.

Příhlašku do konkurzu doloženou životopisem, osobním dotazníkem, doklady o vzdělání, přehledem odborné praxe a seznamem publikační činnosti přijímá osobní odd. PdF UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc, do čtyř týdnů po zveřejnění v tisku.

Doc. RNDr. Jan Šteigl, CSc.,
děkan PdF UP

Habilitace a profesury

Pedagogická fakulta UP

Děkan a Vědecká rada Pedagogické fakulty UP v Olomouci zvou všechny zájemce na **habilitační přednášku akademického malíře Jana Meisnera, ředitele Institutu reklamní tvorby a marketingových komunikací VUT Brno, Fakulta technologická Zlín, Grafický design už nekončí výstupem na papír.**

Přednáška se koná v rámci habilitačního řízení v oboru výtvarné umění v průběhu veřejné části zasedání Vědecké rady PdF UP dne 30. 6. 1998 ve 13.00 hod. Jednání Vědecké rady probíhá v zasedací místnosti Děkanátu PdF UP, 1. posch. hlavní budovy na Žižkově nám. 5.

Předložená habilitační práce: soubor výtvarných prací – vystaven v prostorách děkanátu PdF UP v 1. poschodí hlavní budovy.

Habilitační komise: předseda: prof. Zdeněk Kučera, PdF UP v Olomouci. Členové: prof. Jan Solpera, VŠUP Praha, prof. Pavel Škarka, akademický sochař, VUT Brno, Fakulta technologická Zlín, doc. Pavel Dias, FAMU Praha, doc. Zoltán Salamon, IQ Design štúdio Bratislava, SR, Tomáš Chorý, akademický sochař, PdF UP Olomouc.

Oponenti: prof. Jan Solpera, VŠUP Praha, doc. Pavel Dias, FAMU Praha, Tomáš Chorý, akademický sochař, PdF UP Olomouc.

-map-

Ze zasedání AS UP (27. 5.)

V minulém čísle Žurnálu jsme informovali o některých bodech posledního jednání Akademického senátu Univerzity Palackého. Nyní přinášíme další informace.

Předsedkyně pedagogické komise informovala o opětovném projednání návrhu Katedry hudební výchovy PdF UP na zřízení PGS hudební teorie a pedagogika. Konstatovala, že k většině připomínek komise bylo přihlédnuto a byly zapracovány do nového znění návrhu. Stále však přetrvávají formální nedostatky návrhu, pro které AS UP návrh Katedry hudební výchovy PdF UP na zřízení zmíněného PGS neschválil. Připomínky komise budou opět postoupeny PdF UP spolu se zápisem z AS UP.

Student Sargánek vznesl dotaz na současný stav ve věci VŠK Černovír. Předsedkyně AS uvedla, že studenti budou mít možnost uzavřít s majitelem ubytovny v Černovíře individuální nájemní smlouvy. V této souvislosti se dotázal RNDr. Mazura na předpokládanou cenu za ubytování. Mgr. M. Buchtová, předsedkyně AS UP, sdělila, že v tomto směru dotáže vedení UP, které by o současném stavu ubytovny mělo oficiálně informovat nejen studenty, ale i celou akademickou obec.

V závěru setkání se diskutovalo o otázkách akademické půdy, akademických práv a svobod, které nebyly do do nového zákona o vysokých školách zahrnuty. Usnesení v tomto smyslu bude přijato na říjnovém zasedání AS UP.

-map-

Ze služební cesty

Ve dnech 7. – 30. 4 se ve spolupráci FTK UP, nadace Pangea občanského sdružení II. RENESANCE, firmy MCE POLLAND Ltd. a dalších organizací a jednotlivců uskutečnila dlouhodobě plánovaná služební cesta členů Katedry rekreologie FTK UP do Spojených států.

Hlavní cíl cesty reflektoval aktuální snahy celé řady výchovných a vzdělávacích institucí a tedy i katedry rekreologie o alternativní přístupy ve výchově jedinců s využitím přírodního prostředí jako rámce různorodých činností. Cíl cesty účastníci spatřovali v navázání kontaktů a výměně zkušeností. Zástupci zmíněné katedry seznámili americké zájmové instituce s orientací a výukovými záměry Fakulty tělesné výchovy Univerzity Palackého a v neposlední řadě jim přiblížili jako součást vědeckovýzkumného projektu KRL mezinárodní konferenci „Výchova, pobyt a rekreace v přírodě na prahu třetího tisíciletí“.

-map-

Česká společnost antropologická v Praze, pobočka ČSA Olomouc, ve spolupráci s Pedagogickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a FT VUT ve Zlíně pořádají

11. antropologické dny „SOUČASNÉ POSLÁNÍ ANTROPOLOGIE“,

které se budou konat ve dnech

9. – 11. září 1998 ve Zlíně
v Akademiacentru.

Podrobnější informace je možné získat na adrese: Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc. Katedra antropologie a zdravotní vědy, Helga Zieglerová, tel. 068/563 5513, e-mail: ziegler@pdfnw.upol.cz.

Red.

Stručně

Univerzita Palackého a duchovní správa studentského kostela P. M. Sněžné pořádaly 8. 6. již tradiční **galakonzert skupiny Spirituál kvintet**. Koncert se uskutečnil v kostele P. M. Sněžné.

Pracovní rektora UP prof. RNDr. L. Dvořáka, CSc., navštívili 9. 6. **nově jmenovaní profesori**.

Zlatou medaili Za zásluhy o rozvoj Univerzity Palackého obdrželi 9. 6. **doc. MUDr. Vladko Horčíčka, CSc. (LF), a prof. MUDr. Ivan Gladkij, CSc. (LF)**.

Na pracovišti PřF UP (areál Šlechtitelů č. 6) se 9. 6. uskutečnil **cvičný požární poplach spojený s tematickým cvičením Hasičského záchranného sboru Olomouc**.

Ve velké zasedací síni Rektorátu UP se 10. 6. uskutečnila **tisková konference** ke společnému zasedání vědeckých rad UP a Akademického senátu Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku, k 200. výročí narození F. Palackého.

LF UP a Spolek mediců LF UP uspořádaly ve dnech 10. – 11. června **1. konferenci studentské vědecké činnosti**. První den promluvili prof. RNDr. L. Dvořák, CSc., rektor UP, prof. MUDr. et PhDr. J. Mačáková, CSc., děkanka LF UP, doc. M. Strnad, CSc., zástupci Experimentálního ústavu AV ČR. Téma znělo: Molekulární mechanismy regulace buněčného cyklu normální a nádorové buňky. Druhý den přednášeli studenti. Po celou dobu konference byla instalována výstava P. Reisenauera (výtvarník týdeníku Respekt), zdarma se pak nabýzely Mladá Fronta Dnes a časopisy Labužník, Nová přítomnost, Playboy, Reflex, Respekt, Týden, Vesmír, Časopis České lékařské komory, Praktický lékař a další.

Katedra matematické informatiky PřF UP ve spolupráci s Moravian College Bethlehem, PA, USA, pořádá od 2. do 26. 6. **Letní školu informatiky**.

-map-

Přijímací řízení

Děkan Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci oznamuje, že se bude konat přijímací řízení na místa externích a interních posluchačů postgraduálního studia.

Obor PGS	Celkový počet míst
pedagogika	– externí studium 6
	– interní studium 2
speciální pedagogika	– externí studium 3
	– interní studium 1
antropologie	– externí studium 2
	– interní studium 2

Příhlašky je možné vyzvednout na oddělení vědeckovýzkumné a umělecké činnosti a zahraničních styků PdF UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc. Odevzdávají se opět na tomto oddělení, a to nejpozději do 30. 6. 1998.

Red.

200. výročí narození Františka Palackého

Z literatury o Františku Palackém

Z bohaté literatury o Františku Palackém připomeneme jen základní práce autorů působících na Univerzitě Palackého a nejnovější publikace. Již roku 1949 vyšly *Tři studie o Františku Palackém* (František Kutnar: *Palackého pojetí společnosti, národa a státu*, Oldřich Králík: *Palackého božné doby*, Jaromír Bělíč: *Zásady Palackého v otázkách jazykové kultury*). 170. výročí narození Františka Palackého roku 1968 bylo na Univerzitě Palackého uctěno edicí dosud nevydané práce Fr. Palackého (na níž se podílel i Karel Simeon Macháček) z roku 1827 *Geschichte der schönen Redekünste bei der Böhmen – Dějiny české slovesnosti*, edici připravili Oldřich Králík a Jiří Skalička.

Ke 100. výročí úmrtí Františka Palackého v roce 1976 a 30. výročí vzniku Palackého univerzity v Olomouci byla na Filozofické fakultě UP uspořádána vědecká konference Václavkova Olomouc 1976, na níž zaznělo mj. 15 příspěvků věnovaných životu a dílu F. Palackého; sborník z této konference, redigovaný Jaromírem Dvořákem, Františkem Valouchem a Miloslavem Pospíchallem, vyšel pod názvem *Pocita Palackému – Václavkova Olomouc 1976* roku 1979.

Roku 1990 vyšla ve Vídni životopisná monografie Jiřího Moravy *Franz Palacky – Eine frühe Vision von Mitteleuropa* (František Palacký – Raná vize střední Evropy), jejíž česká verze pod titulem *František Palacký – Čech, Rakušan, Evropan* byla vydána v Ostravě roku 1994. V následujících letech se dílem F. Palackého zabývali zejména J. Kofálek, J. Štaif a M. Bednář.

K jubilejnímu roku 1996 vydal Obecní úřad Hodslavice jubilejní publikaci *Franti-*

šek Palacký, 1798–1798, 200. výročí narození, 1876–1996, 120. výročí úmrtí, obsahující čtyři studie (Jaroslav Zezulčík: *Palacký – nástin životopisu*, Svatopluk Hrab: *Palacký jako filozof*, Libuše Hrabová: *Palacký jako historik*, Miloslav Pospíchal: *Palacký jako politik*). V témže roce vyšel péčí Obecního úřadu Hodslavice sborník 17 referátů z vědecké konference věnované dílu Fr. Palackého; sborník uspořádali Ivo Barteček a Miloslav Pospíchal z Katedry historie Filozofické fakulty UP. K oslavám 200. výročí narození Fr. Palackého vyšel v těchto dnech sborník *Palackého cesta* (*Pohledy na život a činnost Františka Palackého a lidí mu blízkých*), na němž se podílelo 19 autorů a spolupracovníků z Katedry historie a Katedry bohemistiky Filozofické fakulty UP, doktorandů, bývalých studentů a učitelů této fakulty, jakož i historikové z Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Dalším příspěvkem k letošnímu jubileu Fr. Palackého je reprint studie Zdeňka Kristena (1902–1967), profesora pomocných věd historických na Filozofické fakultě UP, vydaná roku 1948 pod názvem *Za odkazem Františka Palackého (Tři stati z doby nesvobody)*.

Nové pohledy na osobnost a dílo F. Palackého přinese nepochybně kolokvium *Památník na oslavu dvouletých narozenin Františka Palackého*, které se koná 13. června 1998 v Zerotínském zámku v Novém Jičíně. Josef Polišenský, první nositel Ceny Františka Palackého (udělované Univerzitou Palackého v Olomouci), vystoupí na tomto kolokviu s příspěvkem nazvaným *Předchůdci a následovníci Františka Palackého*.

František Palacký

NA HORU RADOŠŤ V MORAVĚ

Tak světovládná Slávie stojí!
Oceánové se pění pode trůnem
panujícím věčně, a níže hrdé
družky se koří před vládkyňi.

Tak vysoký pne vzhůru se Radošť!
Kryje v oblacích hlavu svou starožitnou,
kryje ve střevách země základy své:
tak panuje důstojný horám.

Sláva ti, Mocný! Aj tobě hrdý
patu líbá zkrroušeně Karpat a valné
Sudetů skrývá se radí za tebou;
laskavě panujž ty v říši své!

Když se velebné tvé čelo mračí,
spěchají služebně tu ze sboru tvého
chmury trestu, tvým hněvem ozbrojené:
tesklivě úpí země před tebou.

Jasně, Radošti, vznes korunu svou!
Slovanů oltářů a Slávie věrná
ty památko! Pohled tvůj veselý,
aj, v duši radosti čilé budí.

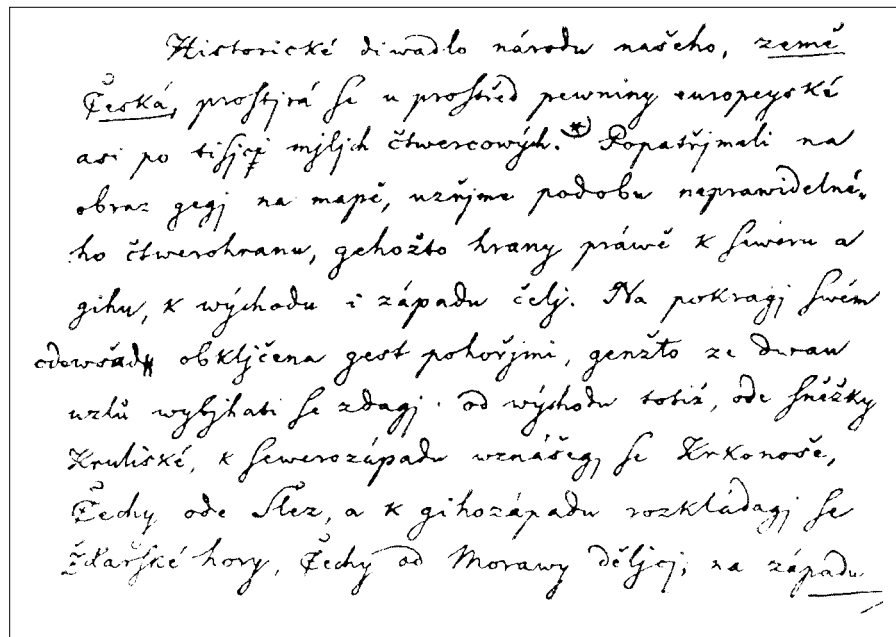
Přestali valných kouřit obětí
rodové hostinští, více ni zvučné
„Radogosti!“ háj svěcený nevolá,
věčně oněměl i chrám i kněz;

přece tajemství věrně ti chová
starožitný dub; a do srdce potomkům
při utichlém slavněji kůru lesů
sílu věje otců zesnulých.

Díka ti, outlých mého jara snů
ty dověrný tvorče, plnou k tobě chvátá
duše má radostí: dej, Vznešený,
žítí mi ve stínu svatosti tvé;

tu z pramenů já čerpati živých
chci slovanskou sílu; a skály olympské
ožijíc roznášeti divně budou
hláholy slovanské lýry mé.

Počátkové českého básnictví,
obzvláště prozodie, Bratislava 1818

Proní strana rukopisu fenomenálního díla Františka Palackého „Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě“ z roku 1848

František Palacký, řádný aul. král. české společnosti nauk, 21 máje 1832.

Podpis Františka Palackého v pamětní knize Studijní knihovny (dnes Státní vědecké knihovny) v Olomouci ze dne 21. května 1832

MEZI NÁMI VZDĚLNCI

Jubilea jsou sice různého druhu, ale obvykle se v kulatých časových odstupech oslavuje zrození, jakož i zánik lidského tvora či lidské instituce. Pojednám tudíž na jubilejné aktuální téma, jímž je

NAROZENÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO,

a v zájmu úplnosti též o posledních chvílích života „Otce národa“, o nichž máme ovšem, jak to bývá, daleko více informací. Památku národních velikánů náleží udržovat a posilovat péčí o jejich rodnou světničku a hrob – obě je v případě Františka Palackého takřkaje z ruky, neboť velký český dějepisec a politik se nenarodil v Praze, aniž byl pohřben na vyše-hradském Slavíně.

Dne 14. června 1998 uplyvá rovných 200 let od chvíle, kdy v moravské vsi Hodslavicích na úpatí Moravskoslezských Beskyd spatřil František Palacký světlo světa jako třetí z dvanácti dětí místního luteránského učitele Jiřího Palackého (1768–1836) a manželky Anny rozené Křížanové (zemř. roku 1822). Stalo se tak v místnínce vedle školní třídy ve stavení, které Jiří Palacký nedlouho předtím vybudoval. Zde učil Jiří Palacký děti příslušníků evangelické náboženské obce (augšburského vyznání, luteránů), k níž se po vydání tolerančního patentu v roce 1781 přihlásila většina tehdejších obyvatel Hodslavic, kde rod Palackých žil již po čtyři generace. Byli to vlastně potomci českých bratří, ale toleranční patent obnovení českobratrské církve nepovolal.

Jiří Palacký byl vyučený krejčí, provozoval však i obchod, povoznictví a obdělával něco polí – podle názoru vlastního syna byl to muž přísný, často i prchlivý, pronikavého rozumu, sečtělý a nadobycěj zbožný; pro potřeby své školy sepsal „Knížečku ku vzdělávatelnému čítání“, kterou v roce 1812 vydal Jiří Palkovič. A tak František Palacký mohl později ve „Vlastním životopise“ napsat: „Já hned za mládí přilnul sem k knihám. V pátém roce věku svého již přečetl sem celou bibli, ve kteréž tehdy kromě příběhů Mojžíšových a Josefových nejvíce poutaly mou věc tajemné, kterýmž nejméně sem rozuměl: milostné písně Salamounovy a průpovědi Jesua Siracha.“ Nevím, do jakých podrobností by bylo možné zrekonstruovat život v Hodslavicích v letech 1798–1803, ale mohu předem říci, že se Hodslavic nepochybně dotkly

události napoleonských válek – v prosinci 1798 až lednu 1799 táhla přes Novojičínsko na „Francouze“ a „Napolióna“ část pomocných ruských sborů, znovu pak v červnu až červenci roku 1799 a koncem ledna roku 1800 se Rusové vraceli do vlasti. V září až listopadu roku 1805, když bylo Františku Palackému sedm let, šly ruské pluky přes Novojičínsko opět a spolu s pluky rakouskými pak utrpěly zdrcující porážku v bitvě u Slavkova.

Přejdeme nyní do jara roku 1876, kdy František Palacký umíral. Byl to jiný svět, než na jaký patřil svými chlapeckými očima – protkaný sítí silnic, železnic, paroplavebních linek a drátového telegrafu, v němž sice ještě byli privilegováni ti, kdo se honosili šlechtickým titulem, ale daleko více ti, kdo disponovali kapitálem. Třebaže se Češi nedo-mohli v dualistickém Rakousku-Uhersku rovných politických práv s rakouskými Němci a Maďary, intelektuální a ekonomický potenciál českých zemí je stavěl do čela zemí spojených v konstituční habsburské monarchii. O politickou reprezentaci českého národa na říšském sněmu již soupeřily dvě strany, konzervativní staročeši a radikální mladočeši.

Narozeniny Františka Palackého se vždy v jeho rodině slavily okázale, neboť sám Palacký tordil, že den narození má být slaven jako nejdůležitější den lidského života. Naposledy se tak stalo 14. června 1875 na zámku Malčí u Chotěboře, centra malešského velkostatku, který v říjnu 1862 koupil zeť Františka Palackého Ladislav Rieger za 450 tisíc zlatých od Xavera hraběte Ausperga. Slavný den začal tichou mší v zámecké kapli, načež jubilant přijímal gratulace. Odpoledne se v zámku konala hudební zábava, při níž Palackého vnučka Marie Červinková zapěla dědovi Tomáškovy skladby na slova Rukopisu královédvoorského a oslavencův přítel Klimeš z Chrudimi přednesl písně Beethovenovy.

Dne 28. ledna 1876 dokončil Palacký ve svém pražském bytě své „Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě“, které pražská veřejnost oslavila banketem pořádaným 24. dubna na Žofíně pro několik set osob. Po řadě nadšených přípitků a proslovů poděkoval dojatý Palacký shromážděným mimo jiné slovy: „Je třeba, abychom se vzdělávali a dle vzdělaného rozumu jednali.“ V květnu Palacký ochorel zápallem plic – v nemoci, během níž pacient trpěl záchvaty „záduchového kašle“ a otokem nohou, jej obětavě ošetřovala dcera Marie Riegrová (sama zápasící s otevřenou tuberkulózou) a lékař prof. MUDr. Josef Hamerník. Ještě půl hodiny před smrtí si dal Palacký předčítat z novin o vítězných bojích Hercegovců s Turky a přerušoval četbu svými poznámkami, ale najednou začal těžce dýchat a z úst se mu vydrála poslední slova: „Rieger, pomáhejte zotřít!“

František Palacký zemřel v pátek 26. května 1876 v Praze o půl čtvrté odpoledne. Když přijely jeho vnučky z Malče, ležel již Palacký, balzamovaný dr. Steffelem, v černém obleku se všemi rády v těžké kovové rakvi vystlané černým sametem. Dne 28. května se se s Františkem Palackým rozloučili v saloně domu č. 719 v Pasířské ulici (dnes Palackého) zástupci

všech národních spolků, superintendant Molnár vykonal modlitby a – jak napsala Marie Radoňová-Šárecká v knížce „Ozářené krby (Vlastenecké rodiny české)“, vydané Dělnickým nakladatelstvím v Praze roku 1946 – „rodina políbila naposledy chladné, zkrfžené ruce svého patriarchy. Pak vzali členové Českého klubu rakev, vážící přes dva metrické centy, na svá ramena a nesli ji do Staroměstské radnice, kde čekali již v průjezdě městští radní s obnaženými hlavami, aby ji doprovodili do staré zasedací síně, zastřené černě až po stěny a okna. Tam, mezi květinami, čestnými strážemi a draperiemi, splývajícími od stropu k podlaze, přijímal mrtvý „Otec národa“ po dva dny poslední hold všech svých věrných.“

Ve středu 31. května 1876 začaly se o 10. hodině pohřební obřady, jaké neviděla Praha – z jejichž kostelů a veřejných i soukromých budov vlály smuteční prapory – od smrti Karla IV. Duchovenstvo všech církví, zpívající Hlahol, městské zastupitelstvo, jehož členové nesli stuhu věnců, banderisté, Sokolové, studenti a dav asi padesáti tisíc osob provázeli rakev ke karlínskému katafalku, kde se rozloučila s Prahou. Odtud byla rakev vezena čtyřspřežním pohřebním vozem v průvodu asi tři set kočárů smutečně vyzdobenými osadami k Lobkovicům.“ Velkostatek Lobkovic (severozápadně od Kostelce nad Labem, dnes část Neratovic) spolu se zámekem náležel od počátku 19. století již zmíněnému tchánu Františka Palackého, advokátu Leopoldu Měchurovi, a u místního kostela se nacházela rodinná hrobka Palackých. Svědecko v poslední cestě Františka Palackého podává dobová novinová zpráva: „Kudy velkolepá tato jízda před se šla, všude, od Karlína až do Lobkovic, živo na silnicích a cestách, živo ve všem okolí. Ze všech stran přibíhají muži, ženy. Všeude podél cesty stojí zástupy s hlavou obnaženou, se slzou v oku hledí k vozu, jenž odváží tělesnou schránku Palackého – jméno to každému z nich na rtech se chvěje. Daleko od cesty na výšinách vlají mohutné černé prapory, ozývá se rachotná střelba z hmoždířů, vedlebné hlasy zvonů – kamkoli pohledneš, oděly se domy i chýše černými draperiemi, vlají smuteční prapory, zdvihají se smuteční jehlance z chvojí zrobené a černou rouškou zastřené...“ V Lobkovicích spočinuly ostatky Františka Palackého vedle ostatků jeho choti Teresie, rodinná hrobka pak byla za zpěvu Miserere uzavřena a Sokolové naposledy vzdali „Otcí národa“ čest.

Jiří Fiala

Cena Františka Palackého

Prof. PhDr. Josef Polišenský, DrSc.

Cena Františka Palackého je oceněním vynikajících výsledků tvůrčí činnosti na poli vědy nebo kultury, které přispívají k prestiži České republiky a Univerzity Palackého v Olomouci. Cenu uděluje jménem Univerzity Palackého její rektor. K ocenění se připoují Hodslavice a Neratovice jako místa, která byla s osobou Františka Palackého významně spjata.

V roce 200. výročí narození Františka Palackého bude cena poprvé udělena 12. června 1998 na slavnostním zasedání vědeckých rad Univerzity Palackého univerzitnímu profesoru PhDr. Josefu Polišenskému, DrSc., za jeho celoživotní dílo.

Prof. PhDr. Josef Polišenský, DrSc., je vynikajícím reprezentantem české a evropské historické vědy 20. století. Je osobností uznávanou a respektovanou historiky na celém světě.

Ve 40. – 60. letech se Josef Polišenský podílel na budování Univerzity Palackého, její filozofické fakulty a katedry historie. Je spoluzakladatelem zdejší historické školy. Neméně záslužně se zapsal do vývoje historických pracovišť na Univerzitě Karlově. Přestože byl v 70. letech zbaven bezprostředního kontaktu se studenty, vychoval kvalitní generaci historiků a v tomto úsilí pokračuje od počátku 90. let. Přednáší v Ústavu světových dějin a ve Středisku ibero-amerických studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Při příležitosti nedávného životního jubilea charakterizoval Josef Válka profesora Josefa Polišenského jako univerzálního historika novověku, který má zcela výjimečné místo v poválečném evropském novém dějepiscetví. Zařadil tak laureáta generace ně Josefa Pekaře, který spolu s dalšími historiky meziválečného období, zabývajícími se studiem sociálních, hospodářských a kulturních dějin, připravoval novému poválečnému dějepiscetví cestu. K tomu měl a má Josef Polišenský velmi blízko, vždy pohyb v evropské historiografii pečlivě sledoval a sleduje.

Dokonalá znalost trendů evropského a světového dějepiscetví, jisté ovlivnění studijními a přednáškovými pobyty na evropských i amerických univerzitách, není v rozporu s domácí tradicí. Ba naopak. Již první velká práce Josefa Polišenského *Anglie a Bílá hora*, na jejímž základě se v roce 1947 habilitoval, dokumentovala autorův zájem o politické dějepiscetví, zejména pak o ta témata, jimž česká historiografie – orientovaná převážně medievisticky – zůstávala hodně dlužna. Jeho dalším velkým syntézám – byly jimi v roce 1958 doktorská disertace *Nizozemská politika a Bílá hora* a především monografie z roku 1970 *Třicetiletá válka a evropské krize XVII. století* – předcházelo důsledné a časově náročné shromažďování bohemik v zahraničních archivech a jejich následná analýza. Stejně tak ale Josefa Polišenského charakterizuje důvěrná znalost domácího pramenného materiálu. Z vrchnostenských fondů čerpal pro své mikroregionální sondy, ale právě tak dokázal z tohoto zdroje obohatit evropskou historiografii. Významně se podílel od počátku 70. let na vícesvazkové edici *Documenta Bohemica Bellum Tricennale illustrantia*.

Vedle dominantního politického dějepiscetví se Josef Polišenský stále intenzivněji věnuje dějepiscetví kulturnímu. Trvalý zájem o osobu Jana Amose Komenského vyvrcholil v roce 1996 novou podobou biografie *Jan Amos Komenský – Muž naděje a labyrintů*. V duchu přesvědčení, že struktura a procesy tvoří rámec dějin, který je třeba naplnit konkrétními událostmi a oso-

bami, vydal roku 1995 monografii *Valdštejn – Ani král, ani císař*. Jednu z posledních kulturně historických prací pak představuje *Casanova a jeho svět* (1997).

Profesor Josef Polišenský je předním znalcem nejen novodobých českých dějin, ale stejně tak dějin Velké Británie, Nizozemí, Iberského poloostrova či Latinské Ameriky. V několika světových jazycích publikoval více než sto dvacet knižních titulů a kolem jednoho a půl tisíce odborných pojednání, prezentovaných ve světových historických časopisech. Jeho jméno je uváděno v prestižních bibliografiích a encyklopediích, je citován ve stovkách monografií a pojednání.

Profesor Josef Válka o humanistickém postoji Josefa Polišenského napsal, že je „... provázen ironií, touto polohou myslí, která umožňuje psát kritiku a neupadá do moralizování. Literární kvality umožňují Polišenskému přesáhnout horizont historiografie a zajišťují mu pevné místo v intelektuálním světě.“ S tímto hodnocením je laureát jistě tou nejvhodnější osobou, jíž je Cena Františka Palackého dnes udělována. V jubilejních dnech 200. výročí narození velikána české historiografie ji získává muž, jehož vědecké působení v oboru historie bylo již vícekrát oceněno – mimo jiné v Mexiku Řádem aztéckého orla. Rakouská republika udělila Josefu Polišenskému jako osobnosti, která se zasloužila o prohlubování česko-rakouské vzájemnosti, Cenu Antonína Gindelyho.

Doc. PhDr. Jindřich Schulz, CSc.,
prorektor pro organizaci a rozvoj UP

Die Universität Innsbruck – Univerzita Innsbruck

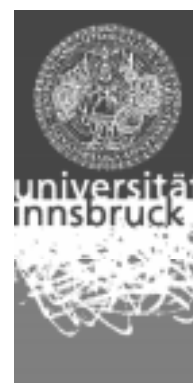
Pod tímto názvem se univerzita v Innsbrucku, centru rakouských Tyrol, prezentuje na internetu (<http://info.uibk.ac.at>), je však známa i pod historickým názvem Leopoldova a Františkova univerzita. Jako Universitas Oenipontana byla totiž roku 1669 založena říšskoněmeckým císařem Leopoldem I. s tím, že ji spravovalo Tovaryšstvo Ježíšovo, a to až do zrušení jezuitského řádu v roce 1773. Stejně jako olomoucká univerzita byla i innsbrucká univerzita v rámci reformu Josefa II. degradována na lyceum a toto lyceum bylo císařem Františkem I. v roce 1826 (stejně jako lyceum olomoucké o rok později) opět povýšeno na plnoprávnou univerzitu. Zatímco však olomoucká univerzita byla po revoluci roku 1848 postupně rušena a její historické insignie byly předány právě univerzitě innsbrucké, zaznamenalo toto vysoké učení za vlády císaře Františka Josefa I. (1848–1916) mimořádný vědecký rozmach, který trvá dodnes – mj. z innsbrucké univerzity vyšli a působili zde čtyři nositelé Nobelovy ceny za chemii a fyziku.

Dnes má Univerzita Innsbruck sedm fakult, totiž fakultu teologickou, právnickou, fakultu sociálních a hospodářských věd, lékařskou, fakultu duchovních věd, přírodovědeckou fakultu a fakultu stavebního in-

ženýrství a architektury; celkový počet studentů dosahuje 29 tisíc.

Současným rektorem Univerzity Innsbruck je dr. Christian Smejal, řádný profesor Ústavu finančních věd UI (podle příjmení soudě má Jeho Magnificence podobně jako prezident Rakouské republiky Thomas Klestil české předky, navíc příjmení vznikla z příčestí minulého činného jsou specifická pro Hanáky). Univerzita Innsbruck má jediného prorektora, t. č. dr. Hanse Mosera, řádného profesora Ústavu germanistiky; rektorovu kancelář tvoří toliko tři pracovníci.

Internetové stránky jednotlivých fakult a ústavů innsbrucké univerzity poskytují zevrubné informace o personálním složení, badatelských projektech a studijních oborech a programech – tak např. děkan fakulty duchovních věd univ. prof. dr. Ermal Kornexl sděluje, že tato fakulta patří 46 profesory, 100 asistenty a počtem 7 000

Pokračování na s. 6

Dokončení ze s. 5

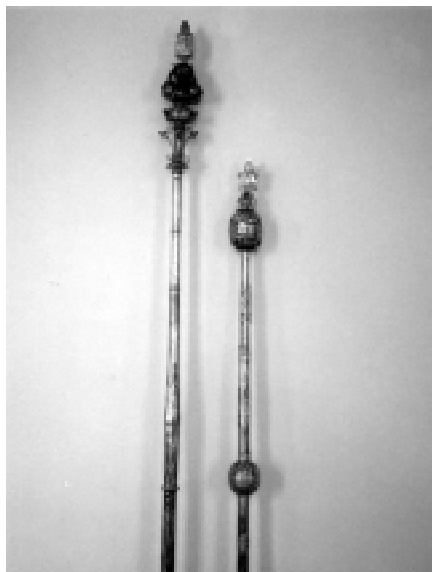
studentů k největším, tvoří ji 21 ústavů, na nichž lze studovat 25 oborů s 41 podobory. Nechybí zde ani Ústav slavistiky, orientovaný především na studium ruského jazyka a kultury.

K oblíbené innsbrucké univerzity mezi rakouskými (a v blízké budoucnosti nepochybně evropskými) vysokoškoláky přispívá i samo město Innsbruck s malebným historickým jádrem a alpským panoramatem. Máte-li přístup k internetu, zabruste na adresu http://www.tiscover.com/1root/trailer/16/virt_tour/kamera/bigcam.html – kromě řady průběžně aktualizovaných informací o Tyrolích a Innsbrucku vám tu nabízí své služby web-kamera, umístěná nad innsbruckou ulicí Marie Terezie, která každých 15 sekund posílá na obrazovku vašeho počítače nový snímek této ulice i s alpskými velikány na obzoru. Těšil jsem se z této vymoženosti digitální techniky v sobotu 30. května t. r. ve chvíli, kdy se nad Olomoucí strhla bouřka s krupobitím a následoval výpadek elektrického proudu. Na innsbrucké ulici Marie Terezie ovšem vládl klid a mír a nečetní Innsbručané zvolna korzovali při sobotní procházce. Inu, felix Austria – šťastné Rakousko!

Jiří Fiala

Původní žezlo rektora olomoucké univerzity

Symbolem důstojnosti a právní suverenity univerzit byly a jsou univerzitní insignie – akademická žezla, řetězy, pečetidla a standarda, někdy i prsten. O insigniích staré olomoucké univerzity, vzniklé roku 1573 povýšením olomouckého jezuitského gymnázia (založeného biskupem Vilémem Prusinovským z Víckova) dekretem císaře Maximiliána II. na vysoké učení, pojednává zevrubně publikace Františka Šantavého a Emila Hoška „Organizace, pečeti a insignie olomoucké univerzity v letech 1573/1973“, vydaná roku 1980. Tyto historické insignie byly při zrušení olomoucké Fran-

Pozdně renesanční žezla olomoucké univerzity užívaná Leopoldovou a Františkovou univerzitou v Innsbrucku

tiškovy univerzity předány (s výjimkou řetězu a žezla olomoucké teologické fakulty, jež zůstala zachována) Leopoldově a Františkově univerzitě v rakouském Innsbrucku, jejíž lékařská fakulta užívá pozdně renesančního žezla olomoucké filozofické fakulty (z roku 1578) a rektorský řetěz, teologická fakulta užívá pozdně renesančního žezla rektora olomoucké univerzity (asi z roku 1572) a právnická fakulta žezla olomoucké právnicko-politické fakulty, zhotoveného roku 1833. Pro Univerzitu Palackého v Olomouci musely být roku 1946 zhotoveny insignie nové, když snaha obnovitelů olomouckého učení o navrácení jeho historických insignií vyzněla naprázdno, stejně jako obdobné úsilí vedení UP po roce 1989.

Vleký spor o insignie je dnem 12. června 1998 vyřešen tím způsobem, že vedení innsbrucké univerzity nechalo zhotovit věrnou kopii původního žezla rektora olomoucké univerzity a uvedeného dne předává tuto kopii akademické obci Univerzity Palackého.

Audiovizuální centrum UP natočilo roku 1996 televizní dokument o olomouckých pozdně renesančních univerzitních insigniích podle námětu a scénáře Ivo Hlobila; z textu tohoto scénáře citujeme popis uvedeného žezla:

„Z obou původních univerzitních žezel je podle heraldické symboliky starší žezlo rektorské. Jeho celková délka je 127 cm a je zhotoveno z pozlaceného stříbra o hmotnosti 2,1 kg. Na jeho vrcholu se nachází oboustranný znak Viléma Prusinovského z Víckova, v duchu manýrismu pozvedávaný pěticí lukovitě prohnutých hybridních těl. Znak Viléma Prusinovského v ornamentálně zdobené kartuši doplňují další symboly biskupovy církevní hodnosti: mitra a heraldicky zleva volutou ukončená pas-týřská hůl. Vpravo se nacházel patriarší dvouramenný kříž, dnes odlomený. Tento kříž pocházel patrně z doby povýšení olomouckého biskupství na arcibiskupství v roce 1777.“

Heraldickou část žezla následuje níže elipsoid připomínající obdobně tvarovaná jablka panovníckých insignií. Středověké přepásání ozdobené palmetkami rozděljuje tuto nejmohutnější část žezla na dvě poloviny. Obě poloviny jsou odlehčeny prolamovanými palmetkami. Dolní polovinu elipsoidu

Hlavice rektorského žezla staré olomoucké univerzity (asi z roku 1572), užívaného dnes Teologickou fakultou Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku

du zdobí drahokamy, které jsou plošně propojovány boltcovou ornamentikou. V horní části elipsoidu se objevují okřídlené hlavy andělů a mezi nimi úponky s květy. Elipsoidní část žezla měla patrně symbolizovat spojení pozemského života s nebesy.

Náročně zdobený je i dřík žezla. Rukojeť vymezují dvě tepané koule, z nichž horní opět pokrývá prolamovaný ornament.

Autor původního rektorského žezla olomoucké jezuitské univerzity není znám. V olomouckém prostředí jde o stylově ojedinelé dílo. Zatím nedorozřešenou otázkou představuje na tomto žezle také výskyt neobyčejně pokročilé boltcové ornamentiky, která se v českých zemích používala až v raně barokním období.“

Dnem 12. června 1998 bude tedy mít Univerzita Palackého v Olomouci dvě rektorská žezla – věrnou kopii žezla rektora staré olomoucké univerzity a rektorské žezlo novodobé, čímž bude vhodně symbolizována kontinuita olomouckého vysokého učení. Jak bude první žezlo užíváno, stanoví nový Statut Univerzity Palackého v Olomouci, který bude zpracován na podkladě nového vysokoškolského zákona. Předpokládá se, že se tohoto historického žezla bude užívat při zvlášť slavnostních příležitostech.

if

Zdravice prezidenta Rakouské republiky Thomase Klestila

Slovnuté shromáždění,

pohnutá historie Univerzity Palackého v Olomouci a Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku s sebou přinesla, že drahocenná zakladatelská insignie olomoucké univerzity, rektorské žezlo zhotovené v roce 1572, bylo v roce 1869 – poté, kdy byla olomoucká univerzita v polovině 19. století zrušena – předáno opětně otevřeně innsbrucké teologické fakultě, jíž náleží dodnes.

Mám velkou radost z toho, že dnes, padesát dvě léta po obnovení olomoucké univerzity, může být v rámci oslav 200. výročí narození Františka Palackého pře-

dána rektoru olomouckého vysokého učení věrná kopie tohoto žezla. Vidím v tomto aktu krásné znamení dobré vůle a snahy odčinit historické krivdy a zároveň potěšující výraz angažované sousedské politiky obou našich zemí, jež jsou po staletí spojeny mnohostrannými vztahy. Děkuji všem, kdo se podíleli na „šalamounském“ řešení této složité kauzy, a přeji oběma univerzitám „Ad multos annos!“

Zdravice prezidenta České republiky Václava Havla

Vaše vážené Magnificence,
vážení přítomní,

s upřímnou radostí jsem přijal informaci o dohodě Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku a Univerzity Palackého v Olomouci předat a převzít kopii části insignií, které se historicky ocitly v držení innsbrucké univerzity.

Předání cenné kopie se děje v roce 200. výročí narození Františka Palackého, vědce evropského formátu, osobnosti, která reprezentovala mezinárodní charakter vědy. V tomto duchu se též nese spolupráce Vašich univerzit, která nepochybně prospívá nejen Vám oběma, ale významně upevňuje přátelství našich sousedních

zemí a přispívá k vzájemnému hlubšímu poznání.

S pozdravem a úctou

Zdravice spolkového ministra pro vědu a dopravu Rakouské republiky dr. Caspara von Einem

Slovutné shromáždění,
dámy a pánové,

protože bohužel nemohu z časových důvodů být osobně přítomen na Vaší slavnostní akci, posílám Vám při příležitosti jubilejních oslav na Univerzitě Palackého v Olomouci touto cestou přání všeho dobrého.

Mám radost, že my Rakušané můžeme dnes přispět předáním kopie univerzitní insignie k oslavám 200. výročí narození Františka Palackého, patrona Vaší univerzity.

Je to památný den v historii vztahů mezi olomouckou a innsbruckou univerzitou a ve spolupráci univerzit obou našich zemí. V příběhu olomouckých insignií se zrcadlí mnohé peripetie, kterými

musely země střední Evropy – a také jejich univerzity – v minulosti projít. Ale právě dnes, kdy olomoucká univerzita slaví hrdé jubileum, se mi zdá případně upřít pohled do budoucnosti.

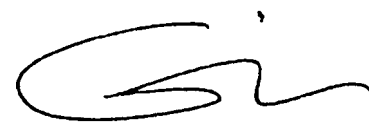
Obě naše země se v krátkém čase dostanou do nebyvale úzkého kontaktu: před nedávnem byly zahájeny rozhovory o vstupu České republiky do Evropské unie. Mám radost z toho, že byl učiněn první krok k přijetí našich severních, východních a jihovýchodních sousedů do Evropské unie, která se tímto stále více stává skutečným „evropským společenstvím“.

Jsem si jist, že tímto krokem získá nové impulzy i spolupráce mezi našimi zeměmi na poli vědeckém a výzkumném. Zku-

šenosti minulých let nám ukázaly, jak přínosná je právě pro malé země účast na evropských programech pro výzkum a technologický rozvoj.

Univerzity budou hrát v příštím období mezinárodní spolupráce stále významnější roli, a proto dnes nejen blahopřeji představitelům olomoucké univerzity k historickému jubileu, nýbrž přeji Vaší univerzitě všechno dobré do blízké i vzdálenější budoucnosti.

Ad multos annos!

Zdravice doc. dr. Jana Sokola, ministra školství mládeže a tělovýchovy České republiky

Magnificence, Spectabiles, vážená vědecká rado, vzácní hosté!

Ač se sám nemohu osobně zúčastnit dnešního slavnostního shromáždění, rád bych vám vyjádřil radost z toho, že k němu za těchto okolností dochází. Po různých peripetiích, tak charakteristických pro celé středoevropské dějiny, se Univerzita Palackého v roce 1990 obnovila a zdárně se rozvíjí, aby co nejdříve zahladila smutné stopy nepřízné minulosti. Minulost, ať byla jakákoli, nelze jistě vrátit zpět, jako kdyby se nikdy nestala. Lze se k ní však jinak postavit, dát jí nový, lepší smysl, například gestem. Takovým gestem dobré vůle je i předání kopie staré insignie někdejší olomoucké univerzity, k němuž se odhodlala univerzita v Innsbrucku. Jsem přesvědčen, že to není jen pouhé gesto, ornamentální symbol, nýbrž také

výraz oboustranného přesvědčení, že právě dobré vztahy nejen států, ale i nejrůznějších institucí včetně univerzit jsou nezbytnou podmínkou dobrého soužití a plodného života lidí ve střední Evropě. Neboť Evropa nikdy nebyla – a doufejme, že nebude – jen mozaikou vůči sobě nevraživých států, nýbrž neuvěřitelně bohatou sítí, pletivem různých zájmů, vztahů i přátelství.

Zvlášť mne potěšilo, že na dnešním zasedání vaší vědecké rady hodláte udělit první Cenu Františka Palackého. Tato souvislost je přímo symbolická, neboť z gesta usmíření mezi univerzitou v Olomouci a univerzitou v Innsbrucku by nikdo neměl větší radost než právě tento velký historik a státník. Celé jeho životní dílo je hledáním vhodných forem, které by mohly zajistit trvalý mír a prospěšné soužití

různých národů této části Evropy. Výsledky, k nimž přitom dospěl, obdivujeme dodnes pro jejich pronikavou předvídatost a pro českou politiku platí dnes stejně jako před sto a více lety – zajisté s tou obměnou, že jejich rámcem už pro nás dnes není zašlé mocnářství, ctihodný pozůstatek středověké Evropy, nýbrž moderní forma Evropy sjednocené.

Tak mi nakonec, vážení hosté, nezbyvá než poděkovat za vstřícný krok a ujistit Vás, že si ho vážíme. A Vám, milí kolegové, popřát mnoho úspěchů nejen při dnešní slavnostní příležitosti, ale do celého díla obnovy Univerzity Palackého a jejich vztahů doma i v zahraničí.

Proslov prof. dr. Christiana Smekala, rektora Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku,

u příležitosti předání kopie rektorského žezla Univerzitě Palackého v Olomouci dne 12. června 1998

Slovutné shromáždění,

dnešní den opět spojuje olomouckou a innsbruckou univerzitu po předchozím rozdílném historickém vývoji, způsobeném danostmi politickými. Dnešní den bude počátkem hlubších vztahů mezi oběma univerzitami – jednak ve vědě a vý-

zkumu, kde již úspěšně spolupracujeme, jednak v některých společných historických momentech, o nichž bych se nyní chtěl v krátkosti zmínit.

Obě univerzity byly založeny během katolické protireformace, olomoucká univerzita v roce 1573, innsbrucká v roce 1669.

Výuku vedli jak v Olomouci, tak v Innsbrucku příslušníci jezuitského řádu, a to až do roku 1773, kdy byl tento řád zrušen.

I další vývoj vykazuje paralely, ať již je to zrušení obou vysokých škol a jejich proměna v letech 1781–1782 v lycea za

Dokončení ze s. 7

vlády císaře Josefa II., nebo obnovení těchto univerzit v letech 1826 a 1827. Toto opatření se po jistou dobu odráželo v částečně shodných jménech našich univerzit – do poloviny 19. století se olomoucká univerzita nazývala C. k. Františkova univerzita, innsbrucká univerzita nese vedle jména svého zakladatele, císaře Leopolda I., jméno svého obnovitele, císaře Františka I. dodnes.

Vedle těchto společných historických daností se v matrikách innsbrucké univerzity nalézají doklady vzájemných kontaktů ve výuce i vědecké práci. Rada studentů z Olomouce, především posluchačů teologie a filozofie, pokračovala ve studiu v Innsbrucku. Ve druhé polovině 19. století jich bylo celkem 22.

Také pro mnohé učitele byly obě univerzity – v různém pořadí – zastávkami na jejich profesionální dráze. Ve vstupní hale innsbrucké univerzity připomíná jedna z bust například významného badatele v oboru obchodního a civilního práva Carla Beidtele, který roku 1841 získal v Olomouci doktorát práv.

Někteří učitelé byli na obou univerzitách vysokými akademickými hodnostáři. Tak byl například Karel Libor Kopetzky v letech 1850/1851 rektorem v Olomouci a v letech 1856/1857 rektorem v Innsbrucku; v letech 1852–1870 přednášel v Innsbrucku klasickou filologii.

Zmínkou o tomto profesorovi se uzavírá můj výklad a opět se dostávám k příčině naší dnešní přítomnosti v Olomouci. Karel Libor Kopetzky totiž na podzim roku

1869 upozornil na skutečnost, že zrušená olomoucká univerzita již nepotřebuje své insignie. Na jeho popud byly při založení Fakulty lékařských věd Františkovy a Leopoldovy univerzity olomoucké insignie v letech 1869 a 1870 převezeny do Innsbrucku a předány innsbrucké univerzitě do užívání.

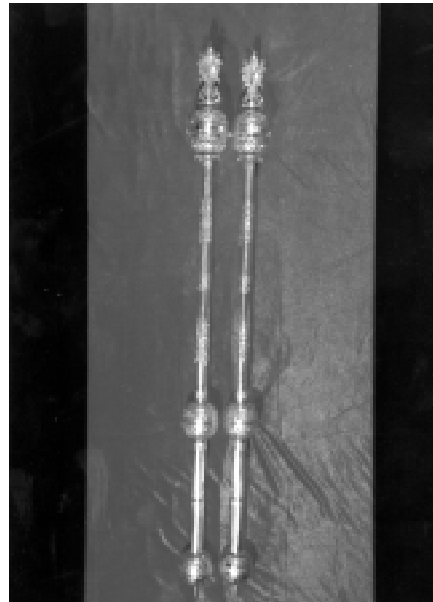
Před jistou dobou se Univerzita Palackého v Olomouci obrátila na Leopoldovu a Františkovu univerzitu v Innsbrucku s prosbou o navrácení historických olomouckých insignií. Díky velkorysé podpoře firmy Swarovski (jež má sama s Českou republikou úzké kontakty) a s pomocí Tyrolské banky mohla innsbrucká univerzita dát zhotovit věrnou kopii žezla, jehož se v Olomouci údajně užívalo jako žezla rektora.

Kopie byla zhotovena v dílně Waltera a Arnima Deussla, poslední stříbro- a zlatepecké dílně v západním Rakousku, která ještě ovládá staré řemeslo. Kopie je vyrobena ze stejných materiálů jako předloha, jednotlivé části byly zhotoveny v detailní rukodělné práci. Přitom bylo použito tradičních postupů, takže obě žezla jsou k nerozeznání.

Nežli nyní předám toto žezlo Univerzitě Palackého v Olomouci jako dar Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku, chtěl bych poděkovat všem, kdo se zasloužili o uskutečnění této ideje. Patří k nim zástupci obou univerzit, kteří diplomaticky tento záměr připravili, prominentní osobnosti veřejného života, které se zasadily o jeho zdárné zakončení, jakož i sponzori, bez nichž by se tento záměr vůbec nedal uskutečnit. Velice mě

těší, že se akt předání insignií mohl stát součástí oslav 200. výročí narození Františka Palackého, a děkuji organizátorům z Univerzity Palackého za zařazení tohoto aktu na pořad oslav.

Insignie byly v minulosti znamením vážnosti univerzity a její moci. Předávám toto žezlo Jeho Magnificenci rektoru Univerzity Palackého na znamení spojenectví a příští spolupráce mezi Univerzitou Palackého v Olomouci a Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku.

Original a kopie rektorského žezla staré olomoucké univerzity, zhotovená roku 1998 jako dar Leopoldovy a Františkovy univerzity v Innsbrucku Univerzitě Palackého v Olomouci

Z vědeckých pracovišť UP

Výzkum renesančního náhrobního sochařství na Moravě

PhDr. Hana Myslivečková, CSc., odborná asistentka Katedry výtvarné výchovy PdF UP přibližuje problematiku a výsledky svého výzkumu v oblasti dějin výtvarného umění.

Na čem pracujete?

Svou badatelskou aktivitu dělím mezi architekturu pozdní gotiky a renesance, renesanční sochařství a výtvarné umění 20. století. K poslednímu jmenované oblasti se vztahuje např. *The Dictionary of Art* (McMillan Publishers Ltd., London 1996), do něhož jsem přispěla hesly o českých výtvarných umělcích 20. století – Vojtěchu Preissigovi, Františku Janouškovi a Zdeňku Sýkorovi.

Nedávno jsem dokončila stať o architektuře věží pozdní gotiky a renesance na Olomoucku a několik monografických hesel pro vědecký katalog, připravovaný jako doprovod mimořádně významného výstavního projektu nazvaného *Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550*, jenž bude v roce 1999 souběžně probíhat v Brně, Olomouci a Opavě.

Existuje jistě oblast, která je v současné době centrem vaší pozornosti.

Ano, zabývám se figurálními náhrobními monumenty 16. století – významnou, avšak ve svém souhrnu málo prozkoumanou oblastí renesančního sochařství na Moravě.

Mohla byste toto téma poněkud přiblížit?

Středověká sochařská náhrobní tvorba doznala v období renesance jak v Evropě, tak i u nás obrovského kvantitativního rozšíření a nejen slohových, ale také typologických a ikonografických proměn. Právě koncepce renesančního humanismu a jeho antropocentrismu se manifestovala v zájmu

o spojení náboženského významu náhrobního monumentu se světskou reprezentací a komemorací jedince. Tyto požadavky se projevovaly např. v charakteru uměleckého zpracování a v zájmu o portrét.

Renesanční náhrobní monumenty vypovídají mnoho zajímavého také o moravské společnosti 16. století. Přibližují některé její historicky více nebo méně známé osobnosti, naznačují jejich sociální ambice a kulturní prostředí, v němž se pohybovaly. Práce však přináší i mnohé další otázky genealogické, heraldické, provenienční apod.

Získala jste pro výzkum grantovou podporu?

Výzkum vyžaduje časově i finančně náročnou práci v terénu a pečlivou dokumentaci, je členěn do několika etap postupně zaměřených k určitým okruhům problémů. Některé z nich byly realizovány díky podpoře emittčních grantů Univerzity Palackého.

Umělecko-historické bádání je však nemyslitelné bez srovnávacího studia založeného na bezprostředním poznání materiálu v evropských zemích. Proto kromě stipendia italské vlády pro tříměsíční studijní pobyt v Itálii bylo pro mou práci mimořádně přínosné získání grantu Gettyho nadace (St. Monica, USA). Ten mi umožnil soustředit se na studium náhrobní produkce v některých významných uměleckých centrech Německa, Rakouska a Itálie.

Další podněty mi přinesly studijní pobyty v Centre d'Études Supérieures de la Renaissance v Tours (Francie). Ocenila jsem možnost studovat v místní specializované knihovně a diskutovat s předními evropskými odborníky obdobného zamě-

ření při příležitosti účasti na konferenci věnované evropské náhrobní architektuře a plastice, pořádané v roce 1996 právě touto institucí.

Můžete uvést konkrétní výsledek své práce?

V první etapě svých výzkumů jsem se věnovala polofigurovým portrétním náhrobkům, které byly využívány nejen bohatým patriciátem, ale především duchovní i světskou inteligencí, humanistickými učenými a umělci. Materiál zpracovaný v širším evropském kontextu je obsažen v mé kandidátské práci. Na ni pak navázaly kromě přednášek publikace: Dva pozdně renesanční komemorativní památníky Adama Merckela na Jesenicku, Severní Morava, *Vlastivědný sborník*, sv. 67, Šumperk 1995, 3–10, a *Renesanční polofigurové náhrobní a komemorativní památníky na Moravě*, *Vlivy italského humanismu a renesance v moravské náhrobní sochařské tvorbě*, *Vlastivědný věstník moravský*, 49, Brno 1997, 2, 158–166.

V současné době pracuji na studii věnované celofigurovým náhrobním monumentům s cílem představit nejkovalitnější díla na Moravě. Kromě sledování typologické a ikonografické variability je hlavním záměrem práce určit i jejich autorské či provenienční vazby a ozřejmit specifický charakter moravské náhrobní produkce ve středoevropském prostředí. Dílčím výstupem z této ještě nedokončené práce byl příspěvek *Náhrobník „zakladatele olomoucké univerzity“ biskupa Viléma Prusinovského z Víckova*, přednesený na celostátním sympoziu *Historická Olomouc IX*, 1996, který by měl v dohledné době vyjít ve sborníku sympozia.

-mh-

Rozhovor

Sáhl jsem na dno své momentální historické erudice...

Hovoříme s Jaroslavem Millerem, odborným asistentem Právnické fakulty UP

Mgr. Jaroslav Miller (27) absolvoval na Filozofické fakultě UP historii, anglickou filologii a ruskou filologii a působí jako odborný asistent na Katedře právních dějin Právnické fakulty UP. V letech 1996–1997 absolvoval roční stáž na Středoevropské univerzitě v Budapešti a připravuje disertační práci pod názvem **Edmund Burke a preskriptivní konstituce**. V souvislosti s realizací grantového projektu UP jsme položili Mgr. J. Millerovi několik otázek:

Jste hlavním autorem obsažné publikace *Konfliktní soužití: Královské město – šlechta – duchovenstvo v raném novověku* (Edice: *Knihy půhonné a nálezové královského města Olomouce, 1516–1616*), kterou nedávno vydalo olomoucké nakladatelství DANAL. Můžete přiblížit základní cíle tohoto edičního projektu?

Jádro publikace tvoří krátká historická studie a edice půhonných knih z let 1516–1616, které si město Olomouc vedlo pro svou vlastní potřebu, aby dosáhlo lepší orientace především v hospodářských sporech na půdě zemského soudu. Tyto rukopisy mají značnou vypovídací hodnotu a dokumentují nejenom vývoj dlouhodobých trendů ve vztahu královských měst a zemské stavovské obce, ale také proměnlivou realitu života v každodenním styku měšťanstva, šlechty a duchovenstva.

Míra úspěchu naší publikace bude záviset hlavně na recenzích, které jsou zadány u nejlepších odborníků v této zemi. Oni teprve rozhodnou, zda budeme pokryti slávou, či kritizováni třeba za nesprávný metodologický přístup. Na druhé straně nepociťuji z reakce historické obce příliš velké obavy, protože i když možná již nyní bych některé věci v publikaci zpracoval trochu jiným způsobem,

věnoval jsem se půhonným knihám poctivě téměř čtyři roky a sáhl jsem na dno své momentální historické erudice. Chci říci, že kniha je tím nejlepším, čeho jsem momentálně schopen, a proto sám před sebou se nemám myslím za co stydět. To je pro mě nejdůležitější pocit.

Na projektu se mnou spolupracovali tři spoluautoři, PhDr. Michaela Kokojanová, PhDr. Bohdan Kaňák, CSc., a doc. PhDr. Karel Hádek, CSc., kteří se z velké části zasloužili o to, že kniha spatřila světlo světa. Velmi si také cením pomoci bývalého ředitele Státního okresního archivu v Olomouci PhDr. Vladimíra Spáčila, který nám umožnil studium i v době stěhování archivu, a studentky práv Michaely Horníčkové, která věnovala úmorné četbě rukopisů nejlepší část svého 22. roku života – co mě nejvíce překvapuje – zcela dobrovolně. Musím také ocenit vstřícnost Univerzity Palackého a Grantové agentury České republiky, které umožnily finanční krytí vydání publikace.

Publikace byla výsledkem týmové práce. Předpokládám, že jste často řešili otázku rozdílných pohledů?

Dokonce velmi často. Myslím, že jsem svým založením spíše „solitér“, a fakt, že na přípravě publikace se podílela skupina lidí, mi přinášel konfrontaci s dosud nepoznanými situacemi, ve kterých jsem musel velmi často obhajovat svůj pohled na věc, což proti silné osobnosti Michaely Kokojanové nebo doc. Hádky nebylo jednoduché. Na druhé straně jsem byl často nucen přiznat, že jejich názor je podložen větší zkušeností a je pro styl a celkový charakter edice více přínosný. Když teď o tom přemýšlím, myslím, že jsem jim musel občas lézt na nervy.

Můžete zhodnotit přínos svého pobytu během minulého roku na Středoevropské univerzitě pro téma, kterým se zabýváte?

Byl neocenitelný. Ponechám stranou fakt, že jsem se blíže seznámil se současným stavem bádání maďarské, a díky několika grantům také polské historické vědy, pokud jde o vývoj raně novověkého svobodného měšťanského stavu. Především jsem si ale poprvé zřetelně uvědomil politickou, hospodářskou i sociální provázanost – přes jistá teritoriální specifika – středoevropského regionu. Další pozitivum patří v oblasti metodologie práce s historickými prameny a literaturou, které na Středoevropské univerzitě věnují velkou pozornost. Kromě toho jsem se – ke svému obrovskému překvapení – naučil číst a elementárně komunikovat v maďarštině, což je především pro srovnávací historii nezbytné.

Čemu se budete věnovat v nejbližší době?

Popravdě řečeno nejraději ničemu. Alespoň do prázdnin. S pomocí PhDr. Karla Müllera ze Zemského archivu v Olomouci zabezpečuji prodej a distribuci knihy, aby se dostala do rukou především těm, kdo ji mohou využít. Je to poměrně vyčerpávající a časově náročná činnost. Ve střednědobém časovém horizontu bych rád do podzimu dokončil postgraduální studium a chtěl bych se vrátit na delší dobu na Středoevropskou univerzitu, kde jsou skvělé podmínky pro regionální historickou komparaci. Asi ještě nemám právo příliš hodnotit, ale mám dojem, že širší komparační přístup je jednou z cest, kterými se bude ubírat historická věda v nejbližší budoucnosti.

Red.

Právní poradna

Na právní dotazy členů univerzitní obce odpovídá tentokrát Mgr. Klára Čermáková, právnička Právního oddělení UP:

Jaké sankce mohou vyplynout z nedodržení termínů hlášení pracovních úrazů?

Podle vyhlášky Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu č. 110/1975 Sb. o evidenci a registraci pracovních úrazů a o hlášení provozních nehod (havárií) a poruch technických zařízení ve znění novely č. 274/1990 Sb. je postižený, pokud je toho schopen, nebo jiný zaměstnanec, který je svědkem pracovního úrazu nebo se o něm dozví, povinen **ihned** uvědomit o pracovním úrazu mistra nebo jiného zaměstnance, který je nejbližše nadřízený postiženému. Jakmile se nejbližše nadřízený dozví o pracovním úrazu podléhající registraci, je povinen **ihned** ohlásit úraz vedení zaměstnavatele (u právnické

osoby) a výboru příslušné odborové organizace, je-li u zaměstnavatele zřízena. Zaměstnavatel má pak další ohlašovací povinnosti vůči orgánům státní správy dle § 5 odst. 3), 4) a 5) výše uvedené vyhlášky.

V případě porušení povinností stanovených vyhláškou č. 110/1975 Sb. podléhají vedoucí pracovníci na všech stupních řízení postihu podle příslušných předpisů. Těmito příslušnými předpisy je zejména zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích a zákon č. 174/1968 Sb. o státním odborném dozoru nad bezpečností práce v platném znění. Dle § 6 odst. 2 zákona č. 174/1968 Sb. jsou orgány státního odborného dozoru oprávněny ukládat zaměstnancům, kteří svým zaviněním porušili závažné povinnosti vyplývající z předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a z předpisů stanovičích pracovní podmínky, nebo zata-

jili skutečnosti důležité pro výkon dozoru, pokutu až do částky rovnající se trojnásobku jejich průměrného měsíčního (hrubého) výdělku. Zaměstnavatelům (právníckým a fyzickým osobám) jsou orgány státního odborného dozoru oprávněny ukládat za porušení předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a předpisů stanovičích pracovní podmínky pokutu až do částky 500 000 Kč. Při nedodržení nově stanoveného termínu k provedení nápravy může orgán státního odborného dozoru zvýšit původně určenou pokutu až o 100%, což znamená až na 1 mil. Kč. Pokuty uložené zaměstnavatelům mohou tito požadovat v rámci náhrady škody na zaměstnancích, kteří uloženi pokuty zavinili.

Red.

Diskuse, názory, ohlasy

O tom, co je a co není pokrok, se rozhoduje každý den znovu

Univerzita: konflikt integrity a decentralizace? Mezi klíčová slova charakterizující univerzitu jako vrcholnou vzdělávací instituci určitě patří pojmy integrita a univerzalita. Zejména v našem českém kontextu, který pod univerzitní střechou zaštiťuje také školy inženýrské, lékařské, pedagogické – a snad i vojenské a policejní; všude na světě tomu tak být nemusí.

Integrita a univerzalnost nejsou pojmy samoúčelné; lze se domnívat, že mají svou oporu jak v organizaci studijních programů, tak ve výzkumných projektech.

Organizační složení univerzity je v zásadě tvořeno třemi vrstvami: katedrou (ústavem, klinikou), fakultou a školou. Každá z úrovní má svůj rejstřík kompetencí, v jehož rámci rozhoduje. Z tohoto organizačního hlediska je integrita kateder garantována fakultou prostřednictvím vědecké rady a akademického senátu fakulty; integrita fakult pak prostřednictvím vědecké rady a akademického senátu univerzity.

Zastávím se u vědecké rady. Integrálnost, celostnost rozhodování ve vědecké radě fakulty se může zdát samozřejmostí pouze z pohledu byrokracie; každý, kdo se na její půdě spoluúčastnil rozhodování o strategii řízení, o studijních programech či vědecko-pedagogických hodnostech, si jistě někdy uvědomil, že zvednutím ruky nebo vhozením lístku do urny překročil hranice své kompetence; té, kterou mu přiznává vlastní svědomí a profesionální sebehodnocení. Totéž, ovšem ve věříji podstatně rozvětvenějším, platí i pro vědeckou radu univerzity. Co nám dává právo v našem jednání přesahovat své vnitřně vymezené kompetence?

Myslím, že je to vědomí, nebo snad jen tušení, že je tu – v akademickém rozhodování – nejenom ona úzká specifická odborná kompetence, ale i něco obecnějšího, univerzálnějšího, co nás opravňuje... Musí být – protože jinak bychom byli pouhými cynickými samozvanci.

Opusťme dimenzi organizace a všimněme si oblasti výuky. Studijní programy jsou sestavovány na úrovni fakulty – a jejich jednotlivé předměty zajišťovány z kateder. Každý učitel je specialista, přednášející svou jednu nebo několik málo disciplín – zatímco na studentovi je, aby zvládl desítky předmětů. Jistě, vedle šířky mají poznatky i svou hloubku, ale není i tato situace demonstrací principu integrace různého v jednom?

Integrované momenty můžeme identifikovat také ve výzkumu. Sjednocování metod a postupů se děje kolem řešeného

problému; červenou nití vinoucí se řešením nejrůznějších oborově specifických úloh se přitom stává metoda – vědecká metoda, s jejím ukotvením v logické struktuře sylogismu myšlení a inferenční statistice induktivního úsudku.

Všem těmto součástem univerzitního dění – rozhodování, výuce i výzkumu – je tedy vlastní princip integrity, bez něhož by nemohly být samy sebou.

Jak může být tohle všechno ovlivňováno decentralizačními snahami?

Decentralizace je po výtce organizační princip – a jako takový může zasahovat do všech akademických aktivit. Protože organizace cehokoliv se neobejde bez finančního zajištění, musí rozhodování o finančních tocích automaticky vyvíjet tlak i na způsob zajišťování výuky a výzkumu: něco se stimuluje a jiné je tlumeno.

Nehodlám v této záležitosti budovat žádné teorie; omezím se na několik pozorovatelných faktů.

Zkušenost ukazuje, že decentralizované financování vyvolává tendenci fakult zajišťovat, pokud možno, své činnosti vlastními strukturálními prvky: učiteli, učebnami, zařízeními. Naprosto nepochybuji, že důvody takového pohybu jsou zcela objektivní.

Decentralizované financování vyvolává tlak i na autonomní řešení problémů. Přeshraniční (rozuměj mezifakultní a mezikatederní) spolupráce přináší komplikace, kterým je žádoucí – z hlediska manažera – předcházet a tlumit je.

Jsem svým řemeslem aplikující statistik, a mám tedy subjektivní důvod vnímat existenci popsaných jevů citlivěji, než by odpovídalo akademickému průměru. Svými osobnostními parametry jsem realista a skeptik; donkichotský boj s větrnými mlýny je počínání mi vzdálené.

Moje uvažování nebudíž proto chápáno jako kritika; prostě patří k mé profesi občas se zamyslet, pokusit rozpoznat a pojmenovat určitý jev. Z tohoto počínání mi vyplynulo, že konflikt integrity a decentralizace v akademickém životě potenciálně i reálně existuje – aniž bych chtěl kritizovat decentralizaci jako takovou a zároveň lehkovážně připustit možnost od principu integrity ustoupit.

S. Komenda

... a tento týden...

ČTVRTEK 18. ČERVNA

U-klub, 19.00 hod.: Rockový festival Made in Gambrinus – Trinec '98. Soutěžní festival mladých rockových skupin – finále soutěže. Host večera Törr.

PÁTEK 19. ČERVNA

Klubovna Vlastivědného muzea v Olomouci, 15.00 hod.: 156. pracovní schůze sekce pro dějiny lékařství Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci a České společnosti pro dějiny věd a techniky ČAV. Vědecký program připravil a schůzi předsedá prof. MUDr. Zdeněk Kojecký, DrSc.

Snímek T. Jemelky zachycuje přijímací zkoušky na Filozofické fakultě UP, které v těchto dnech probíhaly